

[habama.co.il](http://www.habama.co.il)

אוצרות אמנותיים מעולם היידיש והלאדינו

מאת: מערכת הבמה

7-10 minutes

הפקולטה לאמנויות בסדרת מפגשים שיאפשרו היכרות עם יצירות אמנות בקולנוע, תיאטרון, מוזיקה ועוד

הפקולטה לאמנויות באוניברסיטת תל אביב חושפת לראשונה, סדרת הרצאות שנתית, אוצרות חבויים מעולמם התרבותי של היידיש והלאדינו החל מציור ועד לסרטים, אמנות פלסטית ותיאטרון, מוזיקה ואדריכלות.

בסדרת המפגשים **"יצירות אמנות בעולמות הקסומים של היידיש והלאדינו"** נוכל לגלות מחדש את מחוזות האמנות היהודית אשר מביאה את דור ההמשך אל קדמת הבמה, ושמה את הפוקוס דווקא על השורשים המשפחתיים המפוארים אותם לפעמים קשה לשמר בעידן המודרני.

מפגשים אלו יאפשרו לנו להיסחף על פני גלי הנוסטלגיה ולחבר אותנו מחדש אל קסמי מזרח-מערב השוזרים יחדיו את היסטוריית העם שלנו, ואולי אף להעיר מעט מחוזות רחוקים של אמנות יהודית עממית דווקא ביצירות אמנות חדשות

ועכשוויות.

הסדרה תתקיים בשנת הלימודים הקרובה, לאורך שני סמסטרים בהם יתארחו מיטב המרצים והמומחים בתחומים אלו.

מ"בוסתן ספרדי" ל"שטיסל"

במפגש הראשון של סמסטר א' יתארח **ארז נבון**, בנו של הנשיא לשעבר **יצחק נבון** ובן למשפחה אשר גדלה על מורשתה העשירה של יהדות ספרד. הוא יתאר בפנינו את "בוסתן ספרדי" שיצר אביו, מחזמר שהפך עם השנים ליצירה חשובה ופופולארית מאוד ברפרטואר של **התיאטרון הלאומי הבימה**, ויספק הצצה אל מאחורי הקלעים של היצירה, במתח שבין כור ההיתוך לריבוי תרבויות, ובין חבלי הלידה של ההצגה לבין חדוות היצירה.

את סמסטר ב' תיפתח השחקנית והזמרת הישראלית **ענת עצמון**, בתו של השחקן **שמואל עצמון**, מייסד ומקים **תיאטרון היידישפיל**. עצמון תחלוק עמנו את הדרך שעברה במהלך הקריירה שלה, שקירבה אותה לשורשי המשפחה ואפשרה לה להשתלב בתוך תיאטרון היידיש שהקים אביה.

בוסתן ספרדי מאת יצחק נבון. הפקת תיאטרון הקאמרי, 1970. בימוי: יוסף מילוא

הסדרה כוללת קשת רחבה של תחומי יצירה, מדיה והגות בשורשי תרבויות אלו, ואת מעגל ההשפעה התרבותי שהן עוררו והפעילו. דרך הסדרה נלמד ונבין מה דומה ומקביל, מה דווקא שונה וייחודי באמנויות שנבעו מתרבות היידיש לעומת אלו מתרבות הלאדינו, בתחומי התיאטרון והקולנוע, בציור, במוזיקה, בעיצוב התרבות החומרית ובתרבות העממית.

נערוך מסע אל עולם אחר של מאגיה, קמיעות, דיבוקים ואקזוטיקה של יהודי

ספרד ואשכנז בהרצאותיהן של **אריאלה אמר** ו**ד"ר זהבית שטרן**. במפגשים נחשוף חיתוכים והקבלות בין סוגי המדיה השונים של האמנויות לבין היצירות החופפות עולמות אלו.

מופעים מרתקים של יוצרים עכשוויים מתחום התיאטרון, בבחינת ההצגות "גולגותא" ו"קרקירה" הלאדיניים של **פרופ' שמואל רפאל**, כנגד העלאת מחזה היידיש "הדיבוק" בעברית שהוצג על פי תפיסה יפנית על ידי **פרופ' צביקה סרפר**, מספקים לנו טעימה מעולמות שונים על במת התיאטרון דרך יצירה חדשה ועכשווית.

נוכל ליהנות משירי הלאדינו בעזרתה של **ד"ר שושנה וייך שחק**, ולגלות את שירי העם ביידיש מפי **מיכאל לוקין**, להביט מחדש על בתי כנסת כיצירות אמנות של תרבויות הלאדינו והיידיש, בהרצאתה המרתקת של אריאלה אמר על אדריכלות בתי הכנסת במרכז אירופה ומזרחה, ולערוך מסע אל עיצובם של בתי הכנסת של מגורשי ספרד מפי **פרופ' דוד קאסוטו**.

הסאטירה הפוליטית ביידיש של דז'יגאן ושומאכר בשנות ה-50, ה"ארץ נהדרת" של אותם זמנים, אשר תוצג על ידי **ד"ר דיאגו רוטמן**, תוביל אותנו לשיח פורה של **אורנה לביא-פלינט** על הופעתן המחודשת של הלאדינו והיידיש בסדרות הטלוויזיה "מר מאני" ו"שטיסל".

הדיבוק עם אסתטיקה יפנית. בימוי: צביקה סרפר, דיקאן אוניברסיטת תל אביב

פורים שפיל

הצגות שנבעו מתוך תרבות דתית והפכו לאמנות עממית יוצגו על ידי "שירת אסתר" בלאדינו בהרצאתה של פרופ' תמר אלכסנדר, מול השורשים הקרנבליים של ה"פורים שפיל" היידי בהרצאתו של ד"ר יאיר ליפשיץ.

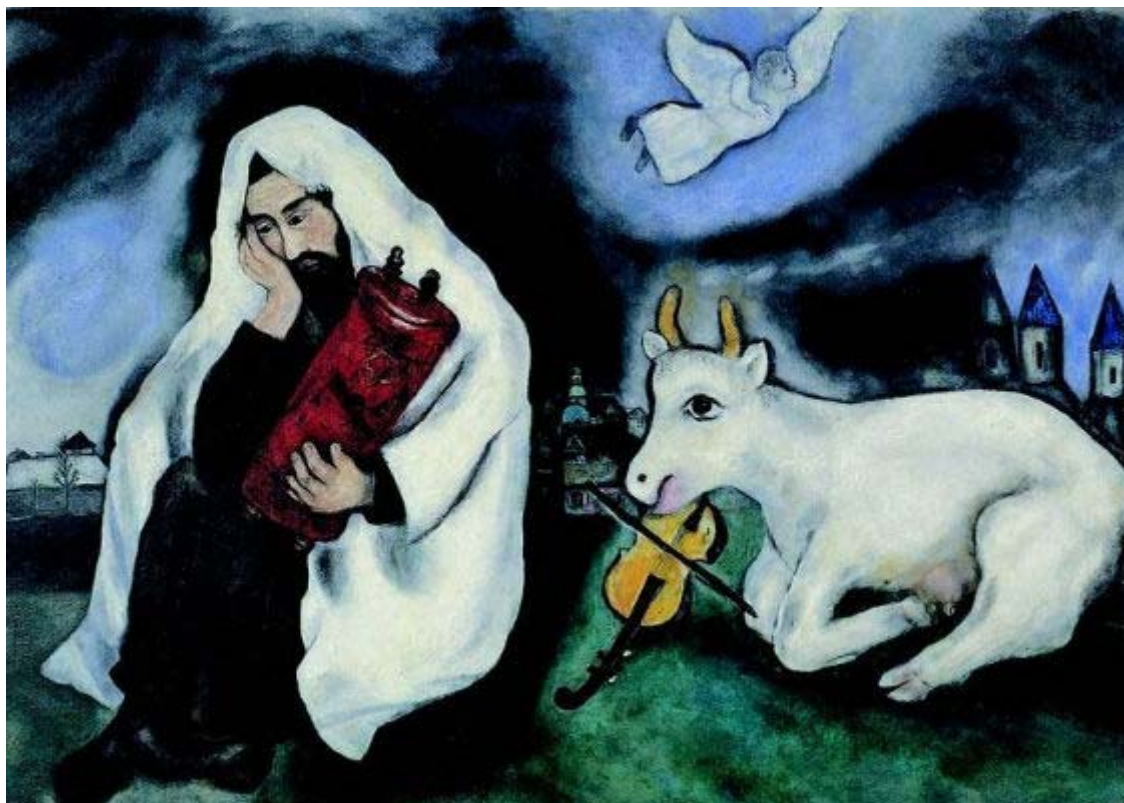
האמנות הוויזואלית היהודית תיחשף בפנינו בשיח מרתק עם ד"ר ברוך בן בליך אודות ציוריו היהודיים של מארק שאגאל, לעומת הצגתה של ד"ר גילה

הדר את ביטויי החתונה היהודית-ספרדית באמנות הציור.

מול האמנות החזותית של יהודי ספרד בארצות האסלאם בהרצאתה של **ד"ר אסתר יוהס**, יחשוף בפנינו **ד"ר אביב לבנת** את האמנות היהודית בפולין בין שתי מלחמות העולם.

נעסוק בגלגולי צורות אמנותיים של אמנויות האידיש והלדינו. **ד"ר יאיר ליפשיץ** יציג את התגלגלות "שירי המגילה" של **איציק מאנגר** מתיאטרון עממי לשירה מודרנית וחזרה לתיאטרון יידיש עממי, ואילו **פרופ' שלום צבר** ידון בגלגוליה השונים וחשיבותה של הגדת סרייבו ליהודי ספרד.

הסדרה מפגישה ומשלבת בפעם הראשונה שני עולמות אמנותיים נפרדים לכאורה, המהווים יחדיו אוצר בלום של יופי ואסתטיקה שחוויתם ויצירה מתוכם מהווים אופק ליצירות חדשות של מורשתנו האמנותית.

מארק שאגאל, בדידות, 1933. שמן על בד, 169X102 מתנת האמן, 1953.
אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות (צילום: מוזיאון תל אביב לאמנות)

יועצות הסדרה: פרופ' חנה וירט נשר, ראש המכון ללשון, ספרות ותרבות
היידיש ע"ש משפחת גולדרייך באוניברסיטת תל אביב, ופרופ' תמר אלכסנדר,
אוניברסיטת בן גוריון ויו"ר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

סדר המפגשים:

סמטר א'

7.11.17, ארז נבון

יצחק נבון - "בוסתן ספרדי"

בין כור היתוך לריבוי תרבויות; בין חבלי לידה לחדוות יצירה

14.11.17, ד"ר דיאגו רוטמן, האוניברסיטה העברית

הסאטירה הפוליטית של דז'יגאן ושומאכר בישראל (1950-1960)

21.11.17, אריאלה אמר, בית הספר בסיס לאמנות

עקבות בעץ ובאבן: אדריכלות וציור בבתי הכנסת

במרכז אירופה ובמזרחה

28.11.17, פרופ' דוד קאסוטו, אוניברסיטת אריאל

עיצובם של בתי הכנסת בפזורת מגורשי ספרד ופורטוגל

5.12.17, פרופ' שלום צבר, האוניברסיטה העברית

מברצלונה לסרייבו: גלגוליה של הגדת סרייבו וחשיבותה לאמנות של יהודי ספרד

12.12.17, ד"ר שושנה וייך שחק

שירי הלאדינו ברפרטואר המוזיקלי למחזור החיים של יהודי ספרד
19.12.17, ד"ר זהבית שטרן, אוניברסיטת בן גוריון

גאווה או דעה קדומה? מאתנוגרפיה לאקזוטיקה בסרט "הדיבוק" (1937)
26.12.17, ד"ר אסתר יוהס, האוניברסיטה העברית

דיאלוגים ומפגשי זהויות ביצירות חזותיות של יהודי ספרד בארצות האסלאם
2.1.18, ד"ר אביב לבנת, אוניברסיטת תל אביב

יידיש רקועה בנחושת: על אמנות יהודית בפולין בין שתי מלחמות העולם
9.1.18, פרופ' צביקה סרפר, אוניברסיטת תל אביב

"בין שני עולמות": תפיסה יפנית בהצגת המחזה היידי "הדיבוק" (2002)

ענת עצמון (יח"צ)

סמטר ב'

13.3.18, ענת עצמון, שחקנית וזמרת

מהקולנוע והתיאטרון הישראליים אל המשחק בתיאטרון היידיש
20.3.18, פרופ' שמואל רפאל, אוניברסיטת בר אילן

לאדינו בתיאטרון הישראלי? "גולגותא" (2003) ו"קרקירה" (2014) כמקרי מבחן
27.3.18, מיכאל לוקין, האוניברסיטה העברית

שיר-העם ביידיש במאה הי"ח: היה או לא היה?
10.4.18, ד"ר גילה הדר, אוניברסיטת חיפה

בעיניים מערביות: החתונה היהודית-ספרדית באמנות הציור
24.4.18, פרופ' תמר אלכסנדר, אוניברסיטת בן גוריון

"שירת אסתר": הצגה עממית לפורים, סלוניקי 1932
1.5.18, ד"ר יאיר ליפשיץ, אוניברסיטת תל אביב

הפורים שפיל: שורשיו הקרנבליים של התיאטרון היידי
8.5.18, אריאלה אמר, בית הספר בסיס לאמנות

"לא תיראו להם לא בחלום ולא בשנת היום": רפואה ומאגיה באמנות יהודי ספרד
ופזורתם
15.5.18, ד"ר בן ברוך בליך, אוניברסיטת תל אביב

למה מארק שאגאל נשאר והיה צייר של נושאים יהודיים?

22.5.18, ד"ר אורנה לביא-פלינט

שיבתו של המודחק אל הפריים טיים: הופעתן של לאדינו ויידיש בסדרות

הטלוויזיה "מר מאני" ו"שטיסל"

29.5.18, ד"ר יאיר ליפשיץ, אוניברסיטת תל אביב

שירי המגילה של איציק מאנגר: מתיאטרון עממי לשירה מודרנית ובחזרה

סדרת המפגשים "יצירות אמנות בעולמות הקסומים של היידיש והלאדינו"

תחל ב-7 בנובמבר 2017, ותתקיים לאורך שנת הלימודים האקדמית

בפקולטה לאמנות באוניברסיטת תל אביב. ימי ג' בין השעות 18:15-19:45,

באולם פאסטליכט. מחיר לסמסטר: יחיד - 500 ₪, זוגי - 900 ₪. מחיר

למנוי שנתי: יחיד - 800 ₪, זוגי - 1,400 ₪. הרשמה בטלפון: 03-6405400,

או בכתובת המייל: art4u@tauex.tau.ac.il

הסדרה תינתן בשפה העברית